

wandellus 7,7 km

De Betoverende Kempen

WANDELROUTE
Een duivels danspaleis
Rond de Keiheuvel

- 1.** Alvermennekes | nabij knooppunt 8
- 2.** Dwaaslichten | tussen knooppunt 8 en 9
- 3.** De baron van Balen-Wezel | nabij knooppunt 96
- 4.** Over haag en heg | tussen knooppunt 96 en 2
- 5.** De Hellewagen | nabij knooppunt 2
- 6.** Kasteel van de Most | nabij knooppunt 4
- 7.** De dansende heksen van Boortje Staak | knooppunt 6
- 8.** De kapel van 't Schoor | knooppunt 24
- 9.** De moordenaar van Schoorhei | nabij knooppunt 25
- 10.** Herken de bokkenrijder | nabij knooppunt 26
- 11.** Zwart Goed | nabij knooppunt 26
- 12.** De Keikopjes | nabij knooppunt 8

Welkom in De Betoverde Kempen

We duiken via de Keiheuvel de Kempense duinen in. Terwijl de ‘Alvermennekes’ en Keikopje ondergrondse feestjes bouwen, dansen de heksen van ’t Schoor rond de kapel en zwieren spoken hun flinterige beentjes los in de lucht. Een duivels danspaleis! Overdag is alles hier rustig. Wie hier ’s nachts ronddoolt, wordt gegarandeerd meegesleurd in een woelige ‘danse macabre’. Een nacht op de Kempense Keiheuvel? Enkel voor waaghalzen!

PRAKTISCH

||||||| LUSSEN

Wandellus: 7,7 km

||||||| KNOOPPUNTEN

8 - 9 - 96 - 2 - 3 - 4 - 6 - 25 - 26 - 7 - 8

||||||| STARTPUNT EN PARKING

Recreatiedomein de Keihewel

17 Esc Lichtvliegwezenlaan 14

2490 Balen

Knooppunt 7 - 8

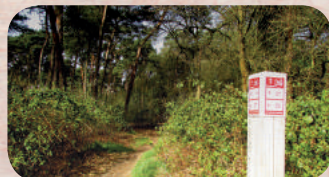
DRINKEN EN ETEN

De strafste verhalen worden gebrouwen tussen pot en pint.
Bezondig je aan 'toogklap' op volgende plaatsen:

Taverne-restaurant De Kei 17, Esc. Lichtvliegwezenlaan 8, 2490 Balen | knooppunt 7 - 8

Recreatiedom Keiheuwel, eethuis(frituur) 't Enneke, 17 Esc Lichtvliegwezenlaan 14, 2490 Balen
| knooppunt 7 - 8

De Boereschuur, Steegsebaan 275, 2490 Balen | knooppunt 6 - 24

De alvermennekes

Waar er bergen en heuvels zijn, vind je kabouters. Helaas, de Kempen is zo plat als een pannenkoek. Mis! Deze streek heeft een heel bijzonder landschap: de Kempense landduinen. Voor iemand die in de Alpen woont, zijn de Kempense duinen slechts hobbeltjes. Maar voor de Kempenaren waren het heuse bergen. Veel plaatsnamen verwijzen nog naar deze Balense 'bergketen': de Rijsberg, Ongelsberg, Bosberg, Nagelsberg, Savelberg. Balen heeft bergen, dus Balen heeft ook kabouters. Dat klopt! Het kleine volkje noemen ze hier de 'Alvermennekes'. Je vindt ze op de Savelberg, nabij de Rijsberg. Daar kwamen ze ooit een ketel halen om eten in te maken. Gaf je de ketel vuil mee, dan kreeg je hem spiksplinternieuw terug. Op de Nagelsberg zetten de mensen vroeger voedsel aan de achterdeur. 's Nachts kwamen de kabouters op de velden werken en aten tussendoor de lunch die de mensen voor hen klaar hadden gemaakt. Ook aan de Ongelsberg werden de alvermannen ingeschakeld voor het boerenwerk.

Dwaaslichten

Als we de volksverhalen mogen geloven, moet het hier op de heide iedere nacht een lichtspektakel van jewelste geweest zijn. Overal waar het verlaten was, zagen de mensen dwaallichten. In Balen hadden ze er een eigen naam voor: dwaaslichten. De Balense dwaaslichten zijn “gelijk een *velolicht*, dat hangt en zweeft”, dixit Jan Van Meensel. Ook Theresia Theeuws kende nog een verhaal:

Iets buiten het dorp van Balen, vlak aan de beek, daar waren altijd veel dwaaslichten. Gret van den Auwe Wouter (= de oude Wouters) kwam daar eens door gewaggeld want hij was zat. Hij riep: “Ik zal dat hier eens gedaan maken!” Hij stapte naar voor en wenkte naar de dwaaslichten. In plaats dat de dwaaslichten gingen vliegen, kwamen ze op hem af. Van de schrik viel Gret op de grond en kon niet anders dan te blijven liggen. De dwaaslichten bleven de hele nacht bovenop hem zitten.

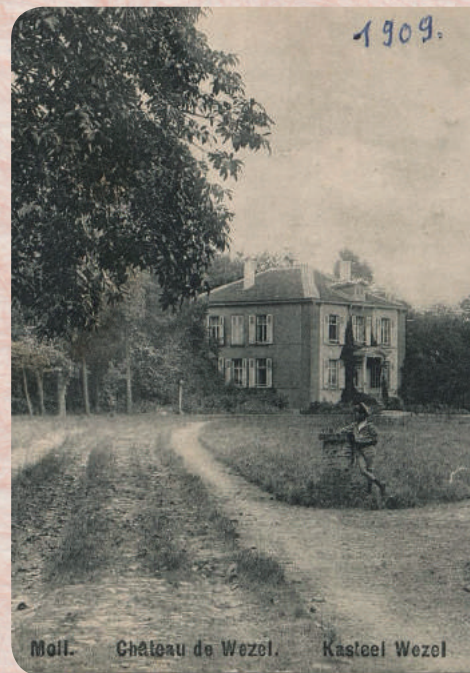

3 De baron van Balen-Wezel

We bevinden ons hier in het gehucht Wezel. Dat ligt zowel op Mols als op Balens grondgebied. Het is vooral bekend door de fabrieksstakingen van de Vieille Montagne in de jaren 1970. Voor de komst van de industrie was Wezel een grote lap heidegrond waar enkele hoeves stonden. In 1860 kocht baron Pierre Van der Gracht de Rommerswael bijna alle gronden op. Hij liet er een kasteel bouwen en wilde in Wezel graag de landbouw verder uitbouwen. De baron was een doorgewinterd liberaal. Hij steunde de liberale harmonie 'De Eendracht', de doorn in het oog van de katholieke muziekvereniging 'Sint-Cecilia'. Hij richtte de eerste vrije gemeenteschool van Mol op. Knal op de heide, in het ruwe gebied Rauw. De school kreeg de spotnaam 'Woestijnpaleis' want wie richt er nu een school op de dorre heide op? De baron was met andere woorden een opvallend figuur waar veel over gesproken werd. Is het deze baron die de hoofdrol in dit spookverhaal speelt?

Toen de koetsier van het kasteel de baron van Balen-Wezel in Herentals moest gaan ophalen, dansten er de hele weg door de bossen spoken rond de koets. De volgende dag waren de paarden doodziek.

Over haag en heg

Een knecht verbleef op een boerderij in Balen. Hij sliep er op een kamer naast de meid. Op een nacht hoorde hij haar opstaan. Hij volgde haar stilletjes. Ze liep naar de keuken en nam een pot. De meid wreef erover en fluisterde zachtjes: “Over haag en heg naar Keulen in de wijnkelder.” Ineens was ze weg. De knecht wilde er het fijne van weten. Hij nam de pot en sprak: “Breng me door haag en heg.” Zo had de meid het niet gezegd. De knecht verdween ook, maar kwam vol builen in Keulen aan. Ah ja! Hij was niet over, maar DOOR haag en heg gevlogen. De hele nacht mocht hij mee feesten met de heksen. Tegen de ochtend namen ze hun bezems en vloegen terug naar huis. “Hej!” riep de knecht, “Ik kan niet vliegen.” “Vliegt maar met mij mee terug,” zei de meid, “maar ge moet beloven dat ge Gods naam niet zult uitspreken.” De knecht beloofde dit en meteen kwam er een grote bok. De knecht en de meid gingen er op zitten en de bok schoot weg. Toen kwamen ze aan een meer. De bok nam een aanloop en sprong “Dat was begot ne serieuze sprong” riep de knecht. Hij viel direct van de bok af en kon nog drie dagen wandelen alvorens hij terug in Balen aankwam.

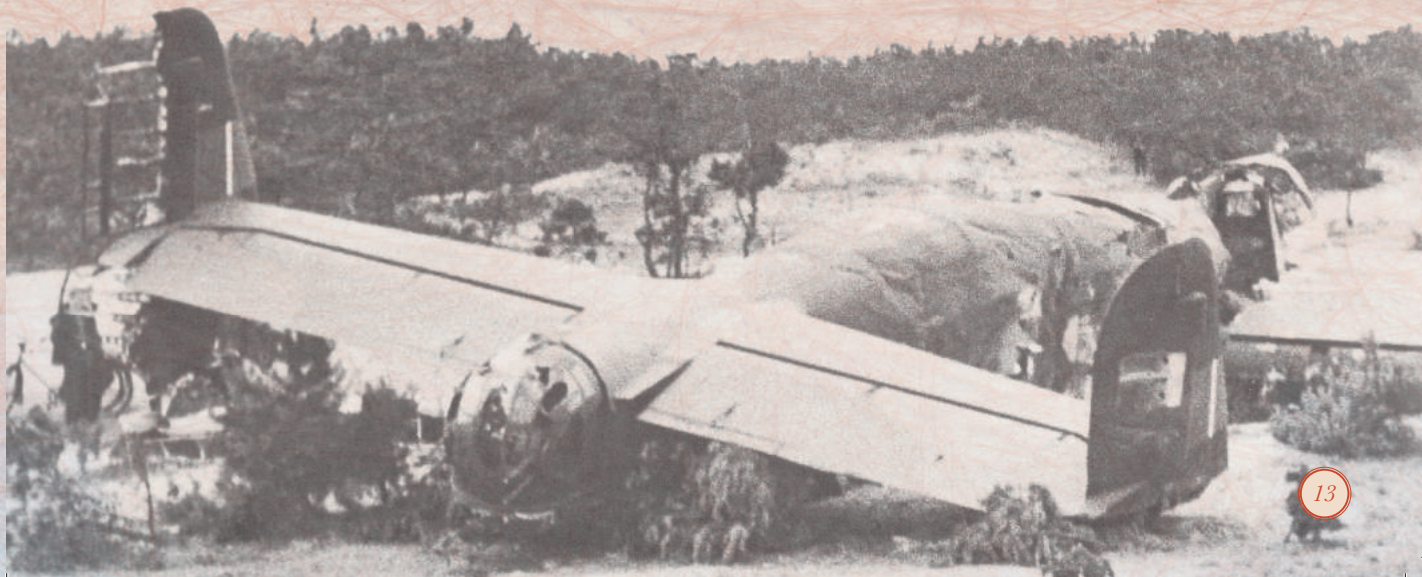

5 De Hellewagen

In de heide kwam 's nachts dikwijls een vuurkoets voorbij. De koets werd getrokken door twee paarden. Die kon je niet goed zien want als de vuurkoets voorbij raasde, was het altijd pikkedonker. Zagen de mensen hier vroeger echt een hellewagen? Of was het gewoon het sterrenteken de Grote Beer dat door de hemel scheen te rijden? Moeilijk te zeggen.

Dat de lucht boven Balen ooit echt in brand stond, is een feit. Tijdens de Tweede Wereldoorlog zagen de dorpingen hier vaak gevechten tussen Duitse en Geallieerde vliegtuigen. Op deze plek stortte ooit zelfs een Engelse Halifax MH.K JD 244 neer.

Ook vandaag zien de Balenaren ze nog vliegen. Maar dan wel overdag. Op de Keiheuvel vind je immers een zweefvliegclub.

Het Kasteel van de Most

In de Kempen blazen ze de dingen graag op. Landduinen worden meteen hele bergen. Grote hoeves en landhuizen, dat zijn in de Kempen 'kastelen'. Vlakbij knooppunt 4 vind je het kasteel van de Most. Het grote landhuis werd rond 1870 gebouwd door een Brusselse baron als jachtverblijf. Tijdens de Tweede Wereldoorlog was het kasteel de Most een belangrijk schuiloord van het plaatselijke verzet. Onder het kasteel zouden ondergrondse gangen lopen. Aan de toegangspoort van het kasteel hangt nog steeds een gedenkplaat ter ere van deze verzetshelden. De verzetslieden deden er alles aan om de Duitse bezetter te saboteren: informatie doorspelen, onderdak bieden aan werkweigeraars, Engelsen helpen vluchten. En ja... soms bliezen ze ook wel eens iets op.

De dansende heksen en Boortje Staak

De Balense heksen houden van nachtgebrak. Soms trekken ze naar Keulen om te dansen (zie verhaal 4), maar ze ontmoeten elkaar ook dichterbij huis. Zo zijn er Balenaren die ooit een horde heksen voorbij zagen vliegen. Deze wilde bende trok naar de steen van Boortje Staak. Boortje Staak is een legendarische Balenaar die in 18de eeuw heel wat huizen in brand stak. De brandstichter werd uiteindelijk zelf verbrand in Oostham. De steen waarop dit gebeurde staat aan de pastorie van Oostham.

8 De kapel van 't Schoor

Het gebied onder de Ongelberg heet Schoorheide. 't Schoor had in de omstreken een kwalijke reputatie. Nergens zaten er zoveel katten als in 't Schoor. Heksen natuurlijk! Als je een mestvork in de grond stak, hoorde je een hels geschreeuw. Dat waren de heksenkatten van 't Schoor. De *place to be* voor aanhangers van de zwarte magie en spokerij was de kapel van 't Schoor. Daar dansten de lokale heksen met veel zwier rond. Ook de Framassons spraken twee keer per jaar af aan de kapel. De Framassons waren vrijmetselaars die hun ziel aan de duivel verkocht hadden. Tijdens hun feesten hoorden de mensen kettingen rammelen.

De kapel van 't Schoor ligt niet op de wandelroute (voorbij knooppunt 23 naar 30, nabij Ongelberg)

9 De moordenaar van Schoorhei

Op Schoorhei dook iedere nacht een spook van een overleden moordenaar op. Een boer van 't Schoor zette ooit een spade bij de mesthoop in de hoop dat het spook het veld zou bemesten. Dat gebeurde helaas niet. 't Kunnen niet allemaal Alvermennekes zijn.

10 Herken de bokkenrijder

Op de Ongelberg hadden ze een truckje om bokkenrijders te herkennen. Vaak hadden de bokkenrijders een beeld van een bok. Als ze zo'n beeld hadden, dan hadden ze veel macht. Het was dus een soort fetisj.

Op de Ongelberg was er een knecht die zo'n beeldje had. Hij was aan het werken in de weide. Zijn vrouw vond het beeldje maar onnozel en gooide het in het vuur. Vanuit het niets stond daar plots haar man. Hij haalde meteen het bokkenbeeld uit het vuur. Hét bewijs dat deze knecht een bokkenrijder was.

Zwart Goed

De gronden hier hoorden vroeger toe aan de abdij van Postel. De Norbertijnen plaatsten er hoeves op en pachters die de goederen beheerden. Zo had je de pachthoeve Boerenbril en de Wezelhoeve in Wezel. Tijdens de Franse tijd werden al deze abdijgoederen door de Franse bezetter in beslag genomen en verkocht. Geen enkele gelovige uit de streek waagde het om een bod te plaatsen op deze oneerlijk verkregen goederen. Enkel goddeloze profiteurs kochten de oude abdijgoederen. Op gronden die door de Fransen waren aangeslagen, heerste een vloek. Men noemde zulke boerderijen en landgoederen 'zwartgoed'. Mensen zagen er spoken rondfladderen maar vooral ook een paard zonder kop.

De Keikopjes

Een recent ontdekt volkje dat op de Keiheuvel woont, zijn de Keimannetjes. Waarschijnlijk zijn ze familie van de Alvermannekes. De Keimannetjes zijn een gezellig volkje. Hun ambassadeur is Keikopje. Hij kan je meenemen naar zijn land op de Keiheuvel. Dan stelt hij je voor aan Jef Konijn en de grote boom Denny Boy. Waar kun je zo'n wandeling met Keikopje regelen? Via het recreatiedomein De Keiheuvel.

Colofon

Vormgeving

Dasi

Teksten

erfgoedcel k.ERF

Bronnen

Volksverhalenbank | Boeken, artikelen en foto's van het gemeentearchief Mol, de Molse Kamer voor Heemkunde, Erfgoed Balen, Olmense Vereniging voor Geschiedenis en Heemkunde, Toerisme Balen, VVV Balen, Toerisme Mol, Balen Bevrijd (foto neergestorte Hallifax)

Kaart

©'2014 Toerisme Provincie Antwerpen – www.toerismeprovincieantwerpen.be

Voor verbeteringen en suggesties op de routes en de bewegwijzering: www.routedokter.be

Het Kempense landschap is een boek vol verhalen. De mensen hier hielden van vertellen en dat doen ze vandaag nog steeds. Over mysterieuze grensstenen, miraculeuze kapellen en de bespookte heide. Plaatsnamen met klinkende namen als ‘heksenberg’ en ‘alverenberg’ herbergen duidelijk een straf verhaal. Er zijn ook veel verhalen die naar het verleden verzonken zijn. In deze reeks wandelingen nemen we je op pad langs enkele ‘betoverde’ Kempense plekken. Plaatsen die vroeger gemeden werden omdat er dwaallichten sluimerden of omdat de duivel er graag danste. Plaatsen die desondanks of net daarom betoverend mooi zijn.

Wandelkaarten ‘Betoverde Kempen’

Bokkenrijders, Beredoezen en Bosgeboefte | Retie, Dessel, Mol

Langs Mysterieuze Meren | Dessel, Mol

Betoverende Bergen | Balen, Mol, Meerhout, Geel

Duivels Danspaleis | Balen

Muizenissen en Magie | Geel, Laakdal

Fietskaart ‘Betoverde Kempen’

Routes doorheen Balen, Dessel, Geel, Laakdal, Meerhout, Mol, Retie

